

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Sambet'a, F6ica una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. v. a. Pentru tieri externe 15 fl. sun. pe unu anu s6u 45 doidierei, or 8 galbini si 3 doidierei mon. sumatori'a. Se p'numera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. de 10 vorbe mari s6u mici inparate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiecare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicar.

Nr. 97.

Brasiovu, 8. Decembre 1862.

Anulu XXV.

INSCUPTIARE de PRENUMERATIUNE la

Gazet'a Transilvaniei si F6ia pentru minte, anima si literatura,

pe anulu 1863, sem. I.

Dela 1. Januarius 1863 cu 5 fl. m. a. pe sem. in launtru'la Monarchiei austriace; cu 8 fl. m. a. pe sem. in afara din Monarchia.

Douadeci si cinci de ani se implinescu, de candu Foilele acestea privegh6za d6 si n6pte pe lenga poporulu romanu, ce a trecut de atunci inc6ce prin atatea dile de restriste si furtune, standu c6a unu soldatu credintiosu la postulu seu, si preluptanduse in timpi n6rmani si abnormali pentru binele publicu, si cu deosebire pentru fericirea viitorulu natiunei sale.

Lupt'a cea mai hotaritoria de s6rtea poporulu romanu pe viitoru e la usia; pu6inu si diet'a Ardealulu, — care a provocatu si pana acumu atatea lupte artificiose, — se va convoca. Cun6scemu cu totii, luptele ce ne stau inainte; scimu catu de cerbiciose potu fi ele, pana candu vomu pot6 ocupa postulu, ce se cuvine natiunei n6stre in concertulu sororiloru natiuni colocuitorie. — O parte catu de mica din ac6sta lupta radima si pe umerii jurnalulu acestuia, care, d6ca vreodata, ap6i acumu pretinde cu t6ta seriozitate dela toti solidii frati de lupta totu felulu de concursu, pentruc6 se ne aflamu in pusetiune a representa natiunea cu demnitate si dupa t6te imperativele ei trebuintie jurnalistiche, la ceea ce noi nu vomu reman6 datori, pana candu si pana unde ne voru sprijini puterile si ajutoriele, asupra caroru potemu si vomu pot6 dispune.

Barbatii de capacitate ai natiunei n6stre sunt cu deosebire provocati a intrecurma acumu tacerea si a reesi cu totii la frontariu cu productele ingenialoru, ale privegherei, oserbatiuniloru si ale patrundietatii loru politice, c6a se potemu dice la or'a decisiva: lupta buna amu luptatu: Pentru Principe, Patria si Natiune!
Redactiunea.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Memorialulu natiunii sasesci coprindeitoru ala conditiuniloru uniunii cu Ungari'a.

Este de prisosu a mai spune cititorulu romanu din Ardealu, ca publicitatea roman6sca este dat6re a fi cu t6ta luarea minte la pusetiunea si atitudinea pe care o va mai lua mane poimane si natiunea sas6sca c6a natiune regnicolara privilegiata si favorata minnatu de impregiurari fa6ia cu uniunea ungar6sca. Inse si aici trecutul trebuie se ne dea unu felu de direptiune.

In urmarea unei provocari facute in lun'a trecuta de Kol. K6z'l6ny catra Herm. Zeitung, memorialulu pe care voimu a'lu reproduce si noi, esi la lumina, apoi trase in urma'si o disputa lunga incinsa intre susunimitele foi periodice. Noi vomu traduce mai anteu de t6te memorialulu, dupa aceea vomu rumega bine lucrulu, d6ca adica e cu sfatu a lu6 si noi part6 activa la apretiar6a aceluasi, s6u ca ne vomu indetula numai a impartas6 obieptive opiniunile altora despre acela si ilu vomu las6 fara nici o reflexiune din partea n6stra in judecat'a nepreocupata a publiculu.

Acelu memorialu substernutu in var'a anulu 1848 ministeriulu ungurescu suna tradusu asi6;

„In diet'a din urma a Transilvaniei deputatii sasi intre impregiurari insuflat6re de grija concredienduse mai multu opiniuniloru si simtieminteloru proprii, decatu instructiuniloru luate, au favoratu uniunea Transilvaniei cu Ungari'a mai nainte de a se fi esplicatu natiunii sasesci mai pre largu calitatea si fundamentulu acelei uniuni. Intr'aceea natiunea sas6sca atatu pe temeulu concluderoru dietale transilvane din 1842 si 1847 si alu propusetiuniloru regesci din 1848, cum si intemeiata pe principiile fundamentale firesci ale libertatii natiuniloru auton6me a potutu astepta, ba si pretinde

pe siguru in ac6sta privintia 6resicare mesuri pregatitor6, cu atatu mai vertosu, ca dens'a nici a priimitu vreodata la man'a sa legile Ungariei pe cale oficiala, nici a fostu preste totu oblegata a cun6sca mai deaprop6 referintiele Ungariei si cestiunile ei de reforma. La acestea se adauge acea asigurare curatu respicata in art. 11 de lege alu Transilvaniei din 1791, in poterea caruia form'a de gubernu si de statu ce se afla in fiantia, cum si uniunea legata de mai multi seculi intre cele trei natiuni trebuie se fia privite de lege fundamentala a statulu, (?) eara art. de lege alu 13-lea din 1791 alu Transilvaniei asigura in modu categoricu pusetiunea diplomatica a natiunii sasesci; eara schimbarea s6u tocma desfiintarea unoru legi fundamentale si drepturi statorite serbatoresce nu se pot6 intempl6 dintr'odata, cu unu singuru pasiu si nu intr'o singura siedintia dietala mai tara nici o discutune.

Simtiulu de dreptu alu natiunii sasesci s'a vatematu ad6ncu prin acelu pasiu resturnatoru, si asi6 dens'a mai multu desaprobandu cele intemperate decatu incredienduse in uniune, a fostu linistita si induplecata a pas6 la invoiel6 si a continu6 debaterile numai prin aceea, cumuca

1. Partile anecsate (alaturate) ale Ungariei cu privire la nationalitate au si apucatu a se folosi de concesiuni, prin urmare ca principiulu esistintii de nationalitati diferite pot6 sust6 si pe lenga unirea Ardealulu cu Ungari'a.

2. Cumuca in diet'a transilvana si anumitu in adunarile nationale din partea maghiariloru si a secuiloru s'au asigurat6 deputatiloru natiunii sasesci auton6mi'a acesteia.

3. Se pot6 astept6 cu t6ta incredintiarea, cumuca gubernulu inca va apar6 pe natiunea sas6sca, si in viitor6a dieta comuna va fi catra dens'a cu respectu cuviintiosu, cu atatu mai vertosu, cumuca Mai. S'a in do-

cumentulu seu de constitutiune esitu in 25. Aprile alu anului curgatoru*) s'a induratu a respicá lamuritu intregitatea toturora nationalitatiloru si munciepiiloru cá principiu generalu de gubernementu, eara in 11. Juniu la Innsbruck a binevoitu a incredintiá pe deputatii natiunii sasesci prin cuvântulu seu de domnitoru, cumca pe credintiosii sei cetatieni sasi, precumu pana acumu, asiá si de aici inainte ii va manutiené in propriile lor drepturi si libertati; mai departe cumuca

4. Adeverescu cuvinte rostite in adunari publice si acte de ale dietei, ca Ungari'a numai proptinduse pe Germani'a si numai in aliantia cu acést'a póte avé unu viitoru; prin urmare Ungari'a nu se va opune la conservarea si pe viitoru a elementului germanu si a institutiunilor lui; — mai pre urma ca

5. Conservarea natiunii sasesci si a constitutiunii ei celei liberale nu impedece nicidecum si nici intr'o privintia spiritualulu si materialulu progresu alu Ungariei.

Déca acestea sperantie sigure ale natiunii sasesei nu se voru realisá, atunci dens'a acestea bunuri la care se inchina si care ii sunt nedisputabile, nu le va poté sacrificá la nesce reforme, alu caroru rezultatulu este nesiguru. Natiunea sasésca a venitu incóce la chiamarea regiloru unguresci numai pe lenga asigurarea nationalitatii sale, eara ea acést'a esistintia nationala autonóma sia pastratuo cu credintia si nevatomata, dupa cumu marturisesce istori'a, sprijonita prin diplome regesci numeróse in restimpu de siepte seculi sub regii unguresci mai naintea desbinarii Ardealului, cumu si sub gubernulu principiloru transilvani si mai deaprópe sub alu Austriei; dens'a adica sub acést'a conditiune a luat parte la contractulu fundamentalu innoitu in diplom'a Leopoldina. Ea a crescutu cu acestea simtieminte de siepte seculi si a sciutu a'si conservá independinti'a sa nationala in mani'a toturora prefaceriloru timpului. Natiunea sasésca trebuie séu se'si asigure esistinti'a sa cu incordarea toturora poteriloru sale, séu déca speranti'a unui resultatu norocitu iar remanea indesiertu, atunci ea va fi silita a se alaturá lenga acea partita, care va fi imbratiosiatu principulu conservarii nationalitatiloru. Deocamdata vedienduse strimtorata in pusetiune contraria adeveratei uniuni, déca cumva uniunea se va intemplá prin sila, atunci ea niciodata nu va potea fi membru norocitu alu corónei unguresci, niciodata mijlocitóre de ajutoriu siguru in atacerile comune. Eará déca cumva esistinti'a natiunii sasesci nici in uniunea cu Ungari'a nu s'ar periclita, ceea ce natiunea sasésca nu va inceta de a sperá cu tóta incredintiarea, atunci urméza de sine, ca ea trebuie se'si pretinda asigurarea legala si nestramutata a factoriloru dela carii depinde neconditionatu esistinti'a si prosperarea sa in viitoru, eara acést'a din urmatórele cause.

(Va urma.)

Pitulare. „Donau Zeitung“ dintr'o impartasire privata inse cu siguritate publica, ca de catra personalulu reg guberniu din Ardealu s'a facutu o erore, uitanduse o sententia intréga din resolutiunea imper. data la representatiunea natiunii sasesci, tocma ceea ce privia la regulara cestiunei limbei, si ca r. guberniu numai din jurnale a vediutu lips'a pasagiului acestuia, si asiá numai in urma s'a intregitu testulu resolutiunei imp. Noi nu scimu nemicu de neci o intregire, póte se facú pe suptu mana, cá se nu scie toti, — si totusi nóua ne ardu mai tare budiele a sci ceva in cestiunea limbei, care a ajunsu de batere de jocu in totu loculu, si demoraliséza tare pe poporu, care — in scurtu — a inceputu a se scandalisa, ca tocma deregatoriile ce ar trebui se premérge cu esemplu, neci ca baga in sama mandatele preanale, emanate in caus'a limbei — Unde vomu esi cu arbitrage cá acestea? Judecati mai seriusu lucru, Domniloru, et respicite finem. —

Patriarchatu. Dreptu politicu. Grafia, baronia. Lui „P. Lloyd“ i se scria din Vien'a, ca caus'a patriarchatulu rom. (dóra a Metropoliei gr.-or.?) ar fi si resolvata, de n'ar mai essi la midiulocu o diversitate de pa-

reru asupra punctului: déca patriarchatulu ar fi a se margini singuru numai la Ardealu, or se cuprinda elu si romanii din Ungari'a, dupa cumu doreacu romanii, si numai e secretu, ca cancelari'a ungara sta tare pentru elu. Votulu conferintieloru romanesci (congresul) care se astépta pe Februarie, va precede decretarea definitivei formulari a Patriarchatulu. De aceste cursita acumu prin jurnale, candu convocarea dietei se afla la usia si candu se incingu earasi nóue lupte pentru autonomi'a nationalitatiloru faciá 'n faciá si egal'a indreptatire politica nationala.

Asia, in momentele, candu romanii misca a face vreunu pasu politicu nationalu, atunci le ésa inainte ómenii cei rei si panditori cu faime de redicari la rangulu de grafi si baroni, si acumu si patriarchatu, cá cumu ar vré a dice cu acést'a: romaniloru se le scótemu ochii acumu cu unu patriarchatu, grofii, baronii, si ne mantuimu urechi'a, cá si in anii trecuti cu episcopatele cele de nou redicate si metropoli'a gr.-c., si acést'a mai multu numai pentru cá se nu fia pretensiosi la dreptulu politicu nationalu, care vrea se'lu mesure pentru romanu cá si mai nainte cu cumpau'a de mesuratu aurulu si galbinii. — Inse se nu se mai amagésca nime cu asemeni presupuneri si ilusiuni, ci se scie vercine categoricu, ca romanulu isi bate jocu de probe necalite, — elu e astadi o anima si unu cugetu cu nobili si nenobili cu totu si cá atare are si dreptulu istoricu asi pretinde intocma acea indreptatire politica nationala, pe care si o elupta siesi si nobilii maghiari acumu pentru tóta a sa natiune. S'a spartu stratulu constitutiunei nobililoru? Acumu in locui trebuie se urmeze constitutiunea nationalitatiloru. Amu avutu pana in a. 1848 drepturi numai cá nobili cu totii, au trecut maghiarii dela nobilime la nationalitate? — Nobilimea romana cea numerósa ar merita a se sili, cá se se faca stergatórea cismeloru si cocisiloru maghiari, déca nu si va estórcé si ea pentru tóta natiunea sa dreptu politicu nationalu egal, dreptu de limba etc., intocma cumu vreau se'si aiba si maghiarii pentru sine; se nu uite nimené, ca romanulu cu nobili cu totu **s'a declaratu pe sene de natiune perfectu egala cu cele colocutórie si acést'a inca in campulu libertatii**, sigilanduo apoi cu botezulu victimei si alu martirismului; — se scia dara toti cei de rea credintia si cari ar vrea bucurosu a cocolosi pe romani p'aci incolo, **ca pe romanu nemica nulu mai póte multium, decatu singuru numai egal'a mesura de dreptu politicu nationalu si respectarea limbei lui intocma, cá si vercare alta.** Pana atunci romanulu nu va fi multiumitu neci infratitu, ci indignatu si catranitu. — Elu nu va odichni neci macaru in cea din urma suflare a vietii lui; ba vedienduse cumva, canduva despoiétu, or batjocuritu — cá pana acumu — in drepturile esistintiei s'ale politice cá natiune, va cojurá si in ór'a mortii, ba si dupa mormentu, tóte fiintiele si tóte spiritele si fantomele din imperiulu eternitatiei, si le va tramite de ajutoriu la fratii loru cei batujocuriti pe pamentu spre **a'si elupta dreptulu egal si reputatiunea cuvinita unei natiuni meritate de tronul si patria.** Inaltulu nostru **Imperatu** nu'si va frange promisiunea facuta in generalu de pe tronul, ci ne va distinge si natiunea nóstra, nu cu patriarcate numai, ci cu drepturi politice nationale; nu cu grofii si baronii care le ar poté merita numai cei cari si au jertfitu averea si viétia, esecutandu fapte eroice in contra dusimanului tronului si pentru dinastia, atunci, candu romanii rupsera ferrele suprematiei si ale sclaviei seculare; ci, fiindca numai **un'a persóna** meritéza aceste ranguri, si aceea e persón'a cea **credintiósá si aderitore a Imperatului Austriei**, care pórtá nime de natiunea romana din Austri'a, pe acést'a se o redice Maiestatea la rangulu celu meritatu dupa jertfele facute pentru tronul si se nu o lese earasi impinsa aici dupa usi'a dreptului istoricu esplicatu de maghiari si sasi. — Romanulu deci astépta cu mare sperantia dela **Principe** recunóscerea dreptului politicu nationalu, perfectu egal, si aceea **espresu in diplom'a imperatésca speciale** ce va emana pentru Transilvani'a, care se ne asecure viétia politica si esistinti'a nationala si se ne deschida unu campu liberu de a ne poté desvoltá in cultura neimpedecati, cá si sororile natiuni. Astufeliu de baronate si contiade doresce romanulu, si dorinti'a lui è drépta, pentru ca o pretinde in urm'a meritelor sale; si inaltulu Suveranu are dreptulu si credemu ca nu-i va lipsi neci vói'a a ne face acést'a pre cale constitutional. Si apoi tóte se voru face, cate le cere unitatea si fericirea imperiului, binele si fericirea Patriei.

Red.

De lenga pôlele Cosminului 1862. Prea stimate Domnule redactore! Spre a cunoșce viéti'a spiretuala a preotimii nóstre din Bucovina, cauta se ne castigam cunoșcinti'a asiediaminteloru, introduse in favórea ei. Unulu din asiediamintele acestea este si congregatiunea pastorală, ce si-a luat viéti'a cu cerculariulu consistorialu ddo Cernauti 8/20. Februaru 1857, Nru 3924. (Ilu vomu publica in un'a din foile urmatóre Nru 4 in tóta estinderea.

Cuprinsulu acestui cerculariu ordinéza in Noembre si Maiu pe totu anulu adunari pastorale la Protopopu, cu scopu de a spori sciinti'a clericala si de a impintena activitatea pastorală prin esame si consultari asupra obiecteloru teologice si pastorale. —

De candu s'a infintiatu asiediamentulu acesta, audímu, ca in protopopiatulu tienutulu Cernautiloru se tienura pana acumu doue adunari pastorale, un'a in iérn'a trecuta, eara a dou'a acumu in lun'a lui Noembre. Cu tóte ca amu doritu ferbinte a capetá informatiuni despre lucrativitatea adunarii celei d'antaie, totusi pana acumu nu ne-a ajunsu nimic'a la urechia. Cu atat'a mai multu inse despre a dou'a.

Amesuratu puntulu IV alu asiediamentulu se fi fostu intre intrebarile practice urmatórele:

- despre puntele diferentiale intre beseric'a apusana si asta ortodoca a resaritului;
- despre procedur'a la despartirea casatoriilor;
- despre drepturile si detorintiele pastorului sufletescu fačia cu scól'a poporala.

In decursulu cetitului si desbateriloru intrebariloru acestora se se fi facutu mai multe propuneri, intre carele momentósa propunere a D. catechetu gimnasialu din Cernauti, care este totu un'a data si administratoriu parochialu la un'a beserica de acolo, D. Michaila Calinovschi, cá se se revada cartile besericesci de tóta mana, asiediantuse in scopulu acela un'a comisiune capace si lucrativa; apoi propunerea pastorului sufletescu dela Ceahoru, D. Artemiu Jeremieviciu, cá se se infintiedie un'a gazeta besericésca si de agricultura si a unei tipografii diecesane; in fine propunerea unui medulariu alu adunarii, cá, urmandu esemplulu alesu alu fratiloru din tienutulu Vicoviloru, se corespunda amesuratu ordinatiuniloru imperatesci sustatórie, toti preotii cu tóte deregatoriile, fia ele politice au ierarchice in limb'a romanésca, care este limb'a tieriei. (?) Imi pare reu, ca amicu meu, ce mi le impartasi aceste, nu si putea aduce aminte de medulariulu ce a facutu propunerea asta. Noi amu dori, cá numele lui se iésa catu mai curendu in publicu, cá se-i putemu oferi recunoscinti'a nóstra prea profunda pentru unu faptu atatu de cumpanitoriu pñtru susutienatiunea fientiei nóstre. Totusi bucuri'a nóstra a fostu si mai mare, audiendu, ca tóta adunarea cu un'a anima a naltiatu la conclusu propunerea asta, invoiduse de a-i urmá cu atat'a mai multu, pentruca limb'a romanésca totu un'a data-i si limb'a oficiósa a consistoriulu, de si acesta nu se folosesce de dens'a in totu cuprinsulu dupa cuviintia.

Totu intr'acésta adunare se fi aretatu unu membru de alu ei, cumuca in tóta Bucovina n'avemu mai multu decatu 90 de scóle parochiale gr.-or., cu tóte ca poporatiunea nóstra se suie pana la 370,085 de suflete, impartita in 243 de parochie, si adica asiá:

In protopopiatulu Cernautiloru	X scóle,	32 par.,	53453 suff.
Siretului	—	16	21158
Sucevei	VIII	20	30099
Radautii	VIII	20	34874
Homorului	I	13	14932
Campulungului	V	14	21378
Putilla	VII	15	17576
Vicoviloru	XII	18	32068
Storoinetiului	VII	23	34673
Ceremusiului	IX	21	37138
Cotimanului	XIII	25	36442
Dnistrului	X	26	36285

Suma 90 scóle, 243 parochii, 370085 suflete.

Aceasta referintia e de siguru fórte nefavoritória pentru noi, mai alesu atunci, candu vedemu fapt'a, ca scólele aceste nu sunt cercetate de mai multu decatu de 900 de copii satesci, repartientuse la fiacare scóla cate 10 copii.

Aicea imi vine in minte nedreptatea cea neaudita, ce o patimu noi, ca scól'a normal'a din Suceava si acelea din Radauti, Homoru, Campulungu, Cotimanu etc. stau sub consistoriulu apusénu, cu tóte ca invatiatorii, ce se afla in tre'nsele, isi tragu salariile din fundulu nostru relegiunariu; de limba adaugu numai atat'a, ca invatiatoriulu romanu din Radauti, caruia i este impusu a invatiá pe copii numai a ceti romane-

sce, incercanduse a propune in plas'a a dou'a si gramatic'a romanésca si de a capatá pentru dens'a in strasulu anualu un'a rubrica, fú aspru mustratu, ba inca díce, ca si maltratatu din partea unui strainu, ce este asiediatu la scól'a aceea cá invatiatoriu.

Mai sunt scóle si in satele cele amestecate, adeca unde locuescu svabii cu ai nostri. Cu tóte ca stau si acestea sub consistoriulu apusénu din Liovu si li se tramitu de acolo invatiatorii poloni, totusi bietii ómeni nostri sunt acei, cari i susutienu si provedu scólele cu lemne, sierbitiu etc., cá in Mologia d. e.; una nedreptate asta, carea in suta XIX si pe lenga principiulu imblatitu de egalitate n'ar trebui se ni o mai faca nime tocma asiá. *)

Mai deunadí s'a denumitu deregatoriulu gimnasiulu dela Suceava, D. Marec-cechulu de deregatoriu definitivu. Unii de ai nostri surprinsi de fapt'a asta au inceputu a díce: eata unde a ajunsu treab'a cu gimnasiulu nostru dela Suceava, ca neau impusu acumu si deregatoriu definitivu, carele nu scia bota romanesc, si gimnasiulu totusi se devina institutu romanesc. — Asta spaima nu este intemeiata, deca purcede ea numai din definitivitatea deregatoriulu D. Marec cechulu, fiindu ca aceasta se referesce numai la persón'a lui, ca adeca, deca va veni timpulu se fia elu stramutatu la altu gimnasiu, nu póte fi elu stramutatu in insusietate de profesoru, cá Kalehrt amicu nostru de buna aducere a minte, ce se afla acuma in Vien'a la gimnasiulu academicu, ci numai cá deregatoriu gimnasialu. Ce se atinge de noi, noi deducemu teama despre neromanatatea de facia si viitória a gimnasiulu Suceavanu din alte isvóre, si acestea s'ar cadé se ne'npulpamu cu totii, cá se le secamu.

Resolutiunea imperatésca in privinti'a scólei reale se afla acumu la consistoriu; intielesulu ei nu'lu cunoșcemu inca.

Din Telegramulu lui „Herm. Zeitung.“

Cuventulu de tronul alu Mai. Sale **Imperatului**, cu care inchee senatulu imperialu arata multumirea preanalta cu lucrarile lui, si in urma cuprinde:

„Observari imbucuratórie se ve urmeze in calatori'a catra casa. Acolo veti fi midiolocitorii principialoru, in cari se inradacinéza legele constitutionale date de Mine, de care eu, cá si pana acumu, voi tiené cu taria. E tare a mea determinare a apera unitatea imperiulu si urditulu opu alu constitutiunei alu aduce in deplinire.

— In minutulu, candu trebui se se puna Gazet'a suptu teascu, ne veni o corespondintia din Bucuresci, care esplica caus'a cu armele, pe care solii Angliei si Austriei pretinsera sequestru. Vomu publicao in Nr. viit.

Chronica straina.

Din afara. In Romani'a inca nu incepura sedintiele camérei generale. Din Greci'a Pr. Alfred primi la 80 voturi. Toti grecii de 20 ani in susu votiséza pentru alegerea regelui si in tieri straine se afla listele pela consuli. Angli'a nu primesce in facia lumii candidatura, si pana acumu inca nu se scie, care va fi primitu si de catra poteri. Votulu universalu totu va decide intrunu tipu. Turci'a impinse armata pana catra Greci'a si din partea Albaniei éra; la ceea ce Greci'a protestá; apoi din protestari se nascu si incaierari. Prinç. Serbiei luá asuprasi transportulu de arme prin Romani'a, inse serbii se facu focu, pentruca se poprirea, cu tóte ca Pr. Goriacofu in Petersburg respunse solului anglu, ca si Angli'a si alte puteri isi vendu, unde vreau fabricate de arme.

Garibaldi emise ear' o prochiatiune catra tóte popórele apasate ale Europii, mai vertosu catra italieni si maghiari, cá se tiena una spre a se libera. Asemenea respunde si juniloru poloni, cei gratulasera.

*) Asteptamu se vedemu ce voru decide parintii conserisi la diet'a tieriei in caus'a limbei; cumu voru esplica cuventulu egal'a indreptatire a nationalitatiloru? Or dóra cei vro 25 de mii de germani si burocrati veniti mai antierti in tiéra au privilegiu eschisivu pentru limba? or dór si pentru reprezentantia? — Si in dieta? si in deregatorii? si ce ne pune la mirare dór inca si in scóle c.? si mane poimane dór si in beserica?! Óre n'ar fi de ajunsu, cá, deca senatulu imperialu isi reserva primatulu limbei germane, celu puçinu, provinciele se si aiba limb'a maioritatii popóreloru de limba oficiala si de invatiamentu? Se vedemu ce voru stórcce cavalerii in timpul egalei indreptatiri? — Eu credu, ca Austri'a ar castigá asia fórte multu, cu multu mai multu decatu cu incordarile partitei germanisatórie. —

Responso

cu privire la invatierea limbilor romanésca si ungrésca între romanii si ungurii conlocuitori.

In decursul anului care trece ne venira din cateva parti intrebari si provocari cá se informam pe respectivii compatrioti, déca se afla gramatice si dictionarii romano-unguresci si ungaro-romanesi pentru reciproc'a inlesnirea invatiarii acestora doua limbi.

Marturisimu ca noua asemenea intrebatuni ni s'au parutu si ni se mai paru de o insemnatate multu mai mare, decatu cá se voimu a responde la ele cu cate unu simplu asiá séu nu.

Noi pretindemu unii dela altii, eara mai vertosu dela functionarii publici, cá se invetie si se soia deplinu limbile patriei. Noi, unii cá si altii, amu facutu din cestiunea limbei in timpii din urma o cestiune de viétia si de mórté. Óre inse amu pregatitu totuodata unii cá si altii acelea carti, cu ajutoriulu caroru se se póta invatiá aceste doua limbi cu deplinatate? Séu ca voimu a ne indestula si in viitoru ou invatierea vreunei limbi de a le patriei numai de pe strate, din téggu, din drumu? Séu in casulu mai bunu ex viva voce magistri? Este de ajunsu óre cu atat'a, cá de es. unu functionariu publicu, unu oficiolatu, unu tribnalu judecatorescu, unu dioasteriu mai naltu se pertracte causele cele mai delicate, se emita acte publice de o importantia catu de mare intr'o limba invatiata numai cá pe intemplate si cá din o trecere de timpu?

Caute orice ungru in totu coprinsulu literaturii sale nationale si se va convinge in 24 de óre, cá din partea maghiara nu s'a facutu pana acumu nimicu spre a inlesni altoru popóra afara numai de germaui, invatierea limbei maghiare si mai puçinu decatu nimicu spre a inlesni maghiarului invatierea limbei romanésca. Amu ajunsu la atat'a, in catu pe la unele locuri vediendu ungrulu cate o fóia periodica séu carte romanésca tiparita cu litere latine si necunosundu nici o regula ortografica si nici o forma a limbei, crede optima fide, ca ceea ce tiene in mana este scrisu in limb'a frantiozésca.

Óre inse la romani facutu-s'a ceva spre a se inlesni invatierea acestora limbi intru intielesulu susu aratatu? Lasamu ca limb'a romana pana acumu a fostu nesocotita, ca mijlocele materiale care aru fi fostu a se destiná spre scopulu acesta la romani érá prea puçine, — totusi la ei s'au facutu aceea ce vedemu in Dictionarium quadrilingve tiparitu la a. 1820 in Buda, cumu si in Dictionarium trilingve alu episcopului Joane Bobu, tiparitu la Clusiu; eara in dílele nóstre, adica in anii de candu s'a deschisu ici colo cate o catedra ou óre neoblegate si pentru limb'a romanésca a esitu la lumina in doua editiuni o gramatica maghiara-romanésca, pentru care ne pare fórté reu, ca a remasu pana acumu cunoscuta mai multu numai in cercurile scolastice, candu aceea meritá de a fi apretiatá si de catra publiculu celu mai numerosu, carele are trebuintia de a invatiá o limba spre a se folosi de ea intru tóte referintiele vietii practice, eara nu numai spre a traduce anecdote, fabule si formule de salutari, dupa cumu se invatiá mai nainte pe la noi limb'a frantiozésca din o curata desiertatiune. Acea gramatica este intitulata:

Magyar-roman nyelvtan,

a románul tanuló számára. Szerkesztette Fekete János (Negrutiu) Balázsfalvi görög-egyesült Érseki Székesegyház koralnok, kanonok (Második átdolgozott kiadás.) Kolozsvárt. Kiadja Stein János erdélyi muzeum egyleti könyvtárus 1862.*)

Amu despretiuita totudeaunu promisiunile acelu ómení caroru le place a recomanda cine scie ce metoduri inlesnitóre pentru invatierea cutarei limbi in 2—3 luni, ba si in doua trei septemani; suntemu de acea opiniune, ca oricine voiesce a invatiá o limba lui necunoscuta, aiba acela orice talentu limbisticu, se incépa mai antaiu cu ajutoriulu unu profesor de limba, (apasu inadinsu profesor, eara nu mesteru-strica), pentru ca prin studiu strinsu privatu

*) Aceeasi se póte trage dela librariulu J. Stein din Clusiu, care este editorulu, séu deadreptulu, séu prin vreunu altu librariu, precumu in Sibiu prin S. Filtsch, in Arad prin D. Betelheim. Pretiulu este parcnise 1 fl. 20 cr. v. a., ar po-tea inse fi si numai 1 fl. déca ar voi D. Stein.

niciodata nu va fi in stare de a se dumeri cu fonetic'a limbei. Cu tóte acestea gramatic'a Domnului canonicu Negrutiu este asiá elaborata, in oatu aceeasi se póte folosi si la studiul privatu cu rezultatulu celu mai bunu. Atat'a inse suntemu constrinsi a observa, cumuca in acésta editiune prelucrata si in avutita inca au remasu ici coela erori de tipariu, care pe incepetoru ilu incurca la invatierea limbei, déca nu va avea inca pe 1 luna de díle unu manuducatoru.

Dn. Negrutiu permite la gramatic'a sa si o disertatiune din istosi'a literaturii romanesci; intr'aceea fiinduca nu avemu in eugetu a scrie o recensune a acestei carti, ne indestulam astadata numai cu incunoscintierea aceleiasi cá cu o carte de neaperata trebuintia pentru toti ungrii doritori de a invatia bine romanesc.

30188—1862.

Publicatiune.

In urm'a inaltei ordinatiuni a presidiului cancelarii r. aulice din 6. Dec. a. c. Nru 4877 se face cunoscutu, ca comisiunile militari asentátórie in Bucuresci, Jassi si Rustchuk, in urm'a ordinatiunii din 5. Dec. a. c. Nru 29272, voru incepe a lucrá in 2-a Ianuariu 1863 si voru continua lucrarile sale pana in finea lui Ianuariu 1863.

Clusiu, 12. Decembre 1862.

1—3

Dela presidiulu r. guberniu.

28728—1862.

Concursu.

Mai. Sa c. r. apost. cu preanalt'a s'a decisiune din 17. Nov. a. c. s'au induratu preagratiosu a concede, cá pentru Principatulu Transilvani'a, in Désiu, Tord'a, Aiudu, Muresiu-Osiorheiu, Ciucu-Sereda, si in Déva se se asiedie, pe doi ani cate unu veterinariu (doftoru de vite) cu 300 fl. (trei sute fiorini) salariu anuale, si clas'a XII-lea, pentru care posturi prin acésta cu acelu adausu se deschide concursu, ca cei ce dorescu a priimi vreunulu din pósturile acestea, au petitionile sale bine documentate a le asterne pana la capetulu lui Ianuariu 1863 la reg. guberniu negresitu. —

Clusiu, 1. Decembre 1862.

1—3

Dela regesculu guberniu.

Nr. 81/mat, 1862.

E D I C T U.

Josefu Munteanu de confesiunea gr. cath. din Ludosiulu mare, — in contra carui'a muliere s'a Ana Onei Angiela greco-resaríténa érási tota din Ludosiulu mare, a urdita procesu de despartire — amblandu de mai multu tempu cá vagabundu, si ne potenduse allá nece prin midilicirea deregatoriilor locale respective, se provoca prin acésta, cá in terminu de unu anu si o dí dela datulu acestui edictu, se se presenteze in aintea acestui scaunú protopopescu, spre a luá parte la pertractarea causei divortiale cu muliere s'a; ca-ce altufeliu acestu proeesu se va pertractá si decide si in nefienti'a lui de facia, amesuratu SS. canone si legiloru besericesci.

Dela scaunulu protopopescu gr. cath. alu Sibiiului,

Sibiu in 5. Decembre 1862.

2—3

Joanu V. Rusu m. p.
V. Archi-Diaconu gr. cath.

Publicatiune de Concursu.

Pentru premiulu literariu de 100 fl. v. a. alu Asociatiunii transilvane pentru inaintarea literaturii scl.

Intru intielesulu art. XIV, p. 3 din siedinti'a III a adunarei generale din a. c. subscrisulu comitetu publica prin acésta concursu la premiulu de 100 fl. v. a. pentru unu individu romanu, carele in cursulu anulului va invetiá mai bine art'a stenografica si va dá chiaru in viitori'a adunare generale probe despre a sa capacitate si istetime.

Competentii pentru acestu premiu voru avé a se insinua la presidiulu Asociatiunii pana la San. Petru a. v. prin o petitiune, n carea voru aratá prin atestate, cá au invetiatu acést'a art'a, cá vreau se se supuna mai susu aratatei probe, cá sunt romani, si cá au portare buna atatu morala catu si politica.

Sibiu, 4. Sept. 1862.

3—3

Comitetulu Asociatiunii pentru inaintarra literaturii si culturai poporului romann.

Cursurile la bursa in 19. Decemvre 1862 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 62 cr. v. a.
Augsburg	—	—	116 " 50 "
London	—	—	117 " 60 "
Imprumutulu nationalu	—	—	81 " 80 "
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	74 " — "
Actiile bancului	—	—	804 " — "
" creditului	—	—	222 " 90 "